

Міністерство освіти і науки України
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНИЙ ЦЕНТР УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

04074. Київ, Вишгородська, 19

Тел. 430-02-60, 430-43-90

e-mail: nenc@nenc.gov.ua

07 лютого 2022 р.

№ 31

Керівникам закладів освіти,
наукових установ НАПН України,
інститутів післядипломної
педагогічної освіти

Про підготовку
модельних навчальних програм
з позашкільної освіти
еколого-натуралістичного напрямку

З метою оновлення змісту навчальних програм з позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку, реалізації Концепції Нової української школи, Концепції розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти) Національний еколого-натуралістичний центр Міністерства освіти і науки України пропонує потенційним авторам долучитися до створення проєктів модельних навчальних програм з позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку для вікової категорії здобувачів освіти 10-12 років. Методичні рекомендації для розроблення проєктів модельних навчальних програм (додаються).

Два примірники рукопису проєктів модельних навчальних програм на паперовому носії та відповідні рецензії, зазначені у Методичних рекомендаціях, надсилаються до **31 березня 2022 року** на адресу Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді, вул. Вишгородська, 19, м. Київ, 04074; електронна версія надсилається на електронну адресу: dragan@nenc.gov.ua.

Довідки: katsurak@nenc.gov.ua, dragan@nenc.gov.ua.

З повагою,
Голова ГО «Спілка освітян України»
Директор НЕНЦ
доктор педагогічних наук,
професор

Володимир ВЕРБИЦЬКИЙ

Методичні рекомендації для розроблення модельних навчальних програм з позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку

Модельна навчальна програма (МНП) – це документ, що визначає орієнтовну послідовність досягнення очікуваних результатів навчання (набуття компетентностей) здобувачів освіти, зміст навчальної дисципліни (інтегрованого курсу) та види навчальної діяльності здобувачів освіти, рекомендований для використання в освітньому процесі у порядку, визначеному законодавством.

Модельна навчальна програма з позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку розробляється на основі надпредметного змісту Державного стандарту базової середньої освіти освітніх галузей: “Природнича освітня галузь”, частково “Технологічна освітня галузь” та “Соціальна і здоров’язбережувальна освітня галузь”; *Концепції розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти)*;

- ґрунтується на ціннісних орієнтирах та цілях освіти в інтересах сталого розвитку;
- охоплює формування наскрізних в усіх ключових компетентностях умінь;
- передбачає реалізацію вимог до прогнозованих результатів навчання;
- ураховує наступність між циклами навчання, які пов’язані з віковими пізнавальними особливостями: 10-12 років;
- орієнтується на компетентнісний потенціал навчальної дисципліни, що визначає здатність кожної навчальної дисципліни формувати ключові компетентності через розвиток умінь, ставлень та базові знання.

Компетентність - динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність (**Закон України «Про освіту»**).

МНП мають мати високий науковий рівень, враховувати досягнення

сучасної науки, цілі сталого розвитку, втілювати виховний потенціал, реалізовувати міжпредметні зв'язки та ідею взаємозв'язку науки і практики, формувати вміння і навички здобувачів освіти з визначеного профілю діяльності. Основними завданнями організації та планування освітнього процесу в гуртках та інших творчих об'єднаннях має бути реалізація компетентнісного методологічного підходу та формування ключових компетентностей. Компетентнісний підхід може поєднуватися з діяльнісним та особистісно-орієнтованим методологічними підходами. МНП має представляти цілісність авторської візії вивчення навчальної дисципліни або інтегрованого курсу за визначеним МНП періодом навчання. **Кількість годин на вивчення розділів/тем у модельній навчальній програмі не зазначається, але при створенні модельних навчальних програм слід урахувати кількість годин відповідно до рівнів та років навчання, визначених Типовим навчальним планом для організації навчально-виховного процесу в позашкільних навчальних закладах системи Міністерства освіти і науки України (Наказ МОН України від 22.07.2008 N 676).** При створенні МНП автори мають дотримуватись загальнодидактичних принципів та лаконічності викладу МНП. У навчальних програмах з усіх дисциплін мають бути виокремлені такі змістові лінії: *«Формування основ природничо-наукової грамотності засобами наукового дослідження», «Опанування прийомами роботи з інформацією», «Розвиток наукового мислення, формування науково-дослідницьких навичок, набуття досвіду розв'язання комплексних проблем», «Екологічна безпека та сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Турбота про здоров'я і безпеку», «Розвиток підприємливості»,* які увиразнюють ключові компетентності, розвивають у здобувачів освіти здатність застосовувати отримані знання у різних ситуаціях.. Зміст МНП має забезпечувати реалізацію ціннісного компоненту й українознавче наповнення. Наголошуємо на відсутність у змісті програми різних видів дискримінації. Рівень деталізації має бути таким, щоби заклад позашкільної освіти міг реалізувати своє право академічної свободи. Якщо авторський колектив створить програму з сильною деталізацією, заклад

позашкільної освіти не зможе створити на основі модельної навчальної програми свою навчальну програму.

Проект модельної навчальної програми має містити такі обов'язкові структурні компоненти: *Пояснювальна записка*, в якій визначено основні положення щодо ролі та значення навчальної дисципліни в системі позашкільної освіти (мету, завдання, принципи, на яких ґрунтується програма, структуру дисципліни, шляхи реалізації цієї програми та особливості організації освітнього процесу). *Основна частина* – викладено орієнтовну послідовність досягнення очікуваних результатів (набуття компетентностей), пропонується зміст навчальної дисципліни, види навчальної діяльності здобувачів освіти.

Орієнтовний перелік засобів навчання та обладнання

Література

Пояснювальна записка до програми містить таку інформацію: актуальність навчальної програми, обґрунтування необхідності створення програми, її новизна, оригінальність; напрям позашкільної освіти та організаційна форма творчого об'єднання, в яких реалізується програма; вік здобувачів освіти, на яких розрахована програма; посилання на навчальні програми, на основі яких розроблено програму; мета і завдання програми; рівні, строк навчання, **кількість годин на рік та на тиждень**; особливості побудови навчальної програми (за потребою); загальна характеристика освітнього процесу, рекомендовані методи, форми, засоби навчання і контролю за досягненнями вихованців, ресурсне забезпечення. Формулювання мети має визначати очікувані результати навчання (набуття компетентностей) за навчальною дисципліною, відображаючи компетентності, які мають бути сформовані через діяльність по завершенні навчання за програмою. Який принцип краще покласти в основу МНП: лінійний, блочний чи концентричний автори визначають за доцільністю.

Основна частина.

Зміст навчальної програми структурується за розділами та темами. Зміст навчальної програми має відповідати таким вимогам: відповідність сучасному рівню розвитку суспільства і науки; спрямованість навчального матеріалу на розвиток пізнавальних і творчих здібностей здобувачів освіти, забезпечення систематичної роботи з обдарованими дітьми; науковість і достатність теоретичних пояснень, коректність і доцільність введення наукових понять та термінів; практична спрямованість навчального матеріалу; відповідність обсягу навчального матеріалу кількості навчальних годин відповідно до рівня і року навчання (10-11 років – початковий рівень, перший рік навчання – 144 години; 11-12 років – основний рівень, другий рік навчання – 216 годин); відповідність навчального матеріалу віковим особливостям здобувачів освіти та рівню їх підготовки; наступність у засвоєнні знань, умінь і навичок, здобутих ними у попередні роки навчання; використання та поглиблення знань, отриманих здобувачами освіти в закладах дошкільної та загальної середньої освіти. Формулювання очікуваних результатів навчання здобувачів освіти конкретизується з урахуванням пропонованого змісту та мають відображати поступ у розвитку того чи іншого вміння чи ставлення, послідовність його формування в динаміці освітнього процесу, ураховуючи логіку і наступність викладу змісту навчальної дисципліни (інтегрованого курсу).

Вимоги до рівня досягнень здобувачів освіти (набуття компетентностей)	Зміст програми Назва розділу (теми)	Види навчальної діяльності
Здобувачі освіти мають знати і розуміти ...;		
Здобувачі освіти мають вміти і застосовувати ...;		
Здобувачі освіти мають набути компетентностей		

ЛІТЕРАТУРА: рекомендована для педагогів (науково-методичні видання, методичні посібники, методичні рекомендації), для здобувачів освіти (науково-популярні, довідкові видання, навчальні посібники, практикуми тощо). Видання в списку літератури розміщуються в алфавітному порядку та описуються відповідно до чинного стандарту ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ ТА ОБЛАДНАННЯ: містить інформацію про необхідні для організації освітнього процесу матеріали, обладнання, приладдя, інвентар, електронні засоби навчання тощо.

Оформлення навчальної програми має відповідати вимогам: текстовий редактор Word; гарнітура Times New Roman, через інтервал 1,5; поля: ліве – 3 см, праве – 1 см, верхнє, нижнє – 2 см наскрізна нумерація сторінок вгорі по центру, на титульній сторінці номер не зазначається; назви структурних елементів виконуються великими літерами, жирним шрифтом.

Титульна сторінка містить таку інформацію: найменування органу управління освітою; найменування навчального закладу; відомості про погодження програми; відомості про затвердження програми; напрям позашкільної освіти; назва програми; строк навчання за програмою; найменування населеного пункту; рік розроблення програми.

Відомості про автора (авторів) та рецензентів програми зазначаються на другій сторінці та містять: прізвище, ім'я, по батькові, посаду і місце роботи кожного з них. Фаховим рецензентом навчальної програми має бути кандидат біологічних, хімічних, сільськогосподарських наук (доктор філософії), педагогічної – педагог-практик- спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії.